HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

2 aprilie 2009 *

În cauza C-83/08,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Thüringer Finanzgericht (Germania), prin decizia din 28 noiembrie 2007, primită de Curte la 25 februarie 2008, în procedura

Glückauf Brauerei GmbH

împotriva

Hauptzollamt Erfurt,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte de cameră, domnul T. von Danwitz, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii E. Juhász și G. Arestis (raportor), judecători,

* Limba de procedură: germana.

avocat general: domnul Y. Bot,
grefier: domnul B. Fülöp, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 18 decembrie 2008,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Glückauf Brauerei GmbH, de H. Deiters, Rechtsanwalt, precum și de domnul J. Werner, Steuerberater și Wirtschaftsprüfer;

— pentru guvernul elen, de doamnele O. Patsopoulou, S. Alexandriou și I. Pouli, în calitate de agenți;

— pentru guvernul portughez, de domnul L. Inez Fernandes și de doamna C. Guerra Santos, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnul W. Mölls, în calitate de agent,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 4 alineatul (2) din Directiva 92/83/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992 privind armonizarea structurilor accizelor la alcool și băuturi alcoolice (JO L 316, p. 21, Ediție specială, 09/vol. 1, p. 152).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Glückauf Brauerei GmbH (denumită în continuare „Glückauf”), societate de drept german, pe de o parte, și Hauptzollamt Erfurt (denumit în continuare „Hauptzollamt”), pe de altă parte, având ca obiect refuzul Hauptzollamt de a aplica societății menționate acciza redusă la bere.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Potrivit celui de al treilea considerent al Directivei 92/83, „pentru buna funcționare a pieței interne, trebuie stabilite definiții comune pentru toate produsele în cauză”.

4 Cel de al șaptelea considerent al acestei directive prevede că, în cazul berii produse în mici fabrici de bere independente și al alcoolului etilic produs în distilerii mici, sunt necesare soluții comune care să permită statelor membre să aplice cote reduse ale accizelor la aceste produse.

5 Potrivit celui de al șaptesprezecelea considerent al directivei menționate, în cazul în care statelor membre li se permite aplicarea unor accize reduse, acestea nu trebuie să aibă drept efect denaturarea concurenței în interiorul pieței interne.

6 Articolul 4 din Directiva 92/83 prevede:

„(1) Statele membre pot aplica accize reduse, care pot fi diferențiate în funcție de producția anuală a fabricilor de bere în cauză, la berea produsă de fabricile mici independente, între limitele:

— accizele reduse nu se aplică întreprinderilor producătoare de mai mult de 200 000 hl de bere pe an;

— accizele reduse, care pot fi sub acciza minimă, nu se stabilesc la mai mult de 50 % sub acciza națională standard.

(2) În sensul accizelor reduse, termenul «mici fabrici de bere independente» se referă la o fabrică de bere independentă din punct de vedere legal și economic de orice altă fabrică de bere și care folosește clădiri separate din punct de vedere fizic de orice altă fabrică de bere și care nu lucrează sub licență. Totuși, atunci când două sau mai multe

fabrici de bere mici cooperează, iar producția lor anuală totală nu depășește 200 000 hl, aceste fabrici de bere pot fi considerate o mică fabrică de bere independentă separată.

(3) Statele membre se asigură că orice cotă redusă pe care o stabilesc se aplică, de asemenea, berii livrate pe teritoriul lor de către mici fabrici de bere situate în alte state membre. Se mai asigură, în special, că niciunei livrări individuale din alt stat membru nu i se aplică o acciză mai mare decât echivalentul său național."

Reglementarea națională

7 Articolul 4 din Directiva 92/83 a fost transpus în dreptul german prin articolul 2 din Legea privind impozitarea berii (Biersteuergesetz) din 21 decembrie 1992 (BGBl. 1992 I, p. 2150, denumită în continuare „BierStG"), după cum urmează:

„[…]

(2) Prin derogare de la alineatul (1), cota de impozitare pentru berea produsă printr-un procedeu de brasaj de către fabrici de bere independente a căror producție anuală totală este mai mică de 200 000 hl se reduce în tranșe de câte 1 000 hl […]

(3) Este considerată independentă o fabrică de bere care, din punct de vedere legal și economic, este independentă de orice altă fabrică de bere, care utilizează instalații distincte fizic de cele ale oricărei alte fabrici de bere și care nu produce bere sub licență.
[…]

(4) Fabricile de bere dependente unele de celelalte a căror producție anuală însumată nu depășește 200 000 hl pot fi considerate o fabrică de bere pentru aplicarea cotei reduse de impozit.

[…]"

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

8 Glückauf, care s-a constituit ca societate cu răspundere limitată, exploatează o fabrică de bere. Rezultă din observațiile prezentate Curții că producția sa anuală de bere nu depășește 200 000 hl.

9 În cursul anului 2005, părțile sociale ale Glückauf erau deținute, printre altele, de Menz Beratungs- und Beteiligungs GmbH (denumită în continuare „Menz"), societate de drept austriac, care deținea 3 % din acestea, și de Innstadt Brauerei AG (denumită în continuare „Innstadt"), societate de drept german, în calitate de asociat principal, care deținea 48 %. Astfel, cele două societăți dețineau împreună 51 % din părțile sociale ale Glückauf.

10 Pe de altă parte, părțile sociale ale Innstadt erau deținute, printre altele, de Ottakringer Brauerei AG (denumită în continuare „Ottakringer"), societate de drept austriac, care

deținea 49 % din acestea, precum și de Menz, care deținea 30,7 %. Domnul Menz era în același timp președinte al consiliului de administrație al Ottakringer și asociat administrator al Menz.

11 În plus, societatea-mamă și acționarul majoritar al Ottakringer era societatea Getränke Holding AG, societate de drept austriac. Aproximativ 81 % din părțile sociale ale Getränke Holding AG erau deținute de familia Wenckheim (aproximativ 65 %) și de familia Menz (aproximativ 16 %). Conform statutului Ottakringer, în caz de egalitate de voturi între cei doi membri ai consiliului de administrație, și anume doamna Wenckheim și domnul Menz, votul președintelui consiliului de administrație, și anume cel a domnului Menz, era decisiv.

12 Potrivit deciziei de trimitere, Innstadt, în calitate de întreprindere asociată, era inclusă în conturile consolidate ale Ottakringer, atât în temeiul Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) cât și al Codului comercial austriac; în ceea ce privește Glückauf, se menționează că 48 % din părțile sale sociale erau deținute de Innstadt.

13 Este cert că, în cursul perioadei avute în vedere în cauza principală, Innstadt și Ottakringer, a căror producție anuală comună de bere depășea 200 000 hl, nu au intervenit pe piață împreună cu Glückauf. Între aceste fabrici de bere nu existau înțelegeri cu privire la prețuri, contracte de licență sau acorduri de cesiune a profitului. De asemenea, acestea erau în mod incontestabil prezente pe piețe regionale distincte, având clientelă și sortimente de băuturi diferite. Nu s-a realizat nicio campanie de promovare comună a acestor întreprinderi.

14 Inițial, Hauptzollamt a calificat Glückauf drept fabrică de bere independentă de Innstadt, precum și de Ottakringer și i-a aplicat, conform articolului 2 alineatul (2) din BierStG, o acciză redusă la bere. Cu toate acestea, după ce a luat la cunoștință că, din 2001, Menz deținea 3 % din părțile sociale ale Glückauf, Hauptzollamt a considerat că

aceasta din urmă era din punct de vedere economic dependentă de Ottakringer și i-a solicitat, printr-o decizie de rectificare, diferența dintre cuantumul datorat în urma aplicării cotei reduse a accizei și cuantumul stabilit pe baza cotei normale.

15 În urma respingerii unei reclamații, Glückauf a formulat o acțiune împotriva respectivei decizii de rectificare la Thüringer Finanzgericht. Acesta a arătat că respectivul criteriu al independenței economice trebuia interpretat prin prisma obiectivului urmărit de Directiva 92/83 și a comportamentului societăților în cauză pe piață. Astfel, în speță, nu se putea constata existența unei dependențe economice decât dacă întreprinderile, legate între ele în temeiul unei participații comune a unui terț, apar și acționează pe piață ca o întreprindere unică.

16 Thüringer Finanzgericht ridică problema dacă refuzul Hauptzollamt de a aplica acciza redusă prevăzută la articolul 2 alineatul (3) din BierStG este conform cu articolul 4 din Directiva 92/83. Potrivit acestei instanțe, niciun acționar al Glückauf nu întrunește în mod direct majoritatea drepturilor de vot ale acestei societăți și nici nu este în măsură, în temeiul prevederilor contractuale, să exercite o influență determinantă asupra acestei societăți. Dependența prezumată, invocată de Hauptzollamt, nu ar exista decât în temeiul participației unui terț, astfel încât, în speță, intră în discuție numai criteriul economic.

17 Instanța de trimitere se întreabă dacă acest criteriu este respectat atunci când există legături de ordin personal, fără o deținere a unei participații directe, care permit unui terț să intervină în adoptarea deciziilor în cadrul unei fabrici de bere. În această privință, instanța de trimitere arată că o interpretare a noțiunii de independență care s-ar limita doar la analiza comportamentului fabricilor de bere pe piață ar putea să nu fie suficientă. Din moment ce, potrivit instanței de trimitere, legături de dependență între diferite fabrici de bere pot rezulta nu numai din structurile economice, ci și din structurile juridice, ar trebui să se analizeze efectul combinat al criteriului independenței legale și al criteriului independenței economice.

18 În aceste condiții, Thüringer Finanzgericht a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Criteriul independenței legale și cel al independenței economice în sensul articolului 4 alineatul (1) din Directiva 92/83/CEE […], în vederea aplicării unor cote reduse de impozitare, trebuie interpretate, prin prisma considerentelor acestei directive, în sensul că nu este necesar să se considere că există o dependență economică între fabrici de bere, care sunt, de altfel, independente din punct de vedere legal, numai în cazul în care fabricile de bere în cauză nu pot interveni pe piață în calitate de concurenți independenți unul de celălalt sau simpla posibilitate de a exercita *de facto* o influență asupra activității comerciale a fabricilor de bere este suficientă pentru ca respectivul criteriu de independență să nu mai fie îndeplinit?”

Cu privire la întrebarea preliminară

19 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în vederea aplicării accizei reduse la bere, condiția prevăzută la articolul 4 alineatul (2) din Directiva 92/83, potrivit căreia o fabrică de bere trebuie să fie independentă din punct de vedere legal și economic de orice altă fabrică de bere, trebuie interpretată în sensul că acest criteriu al independenței economice, între fabrici de bere independente din punct de vedere legal, se raportează numai la comportamentul acestor fabrici de bere pe piață sau dacă un asemenea criteriu nu mai este îndeplinit în ipoteza în care o persoană are posibilitatea de a exercita *de facto* o influență asupra activității comerciale a respectivelor fabrici de bere.

20 Pentru a răspunde la întrebarea adresată, este necesar să se examineze noțiunea „fabrică de bere independentă din punct de vedere legal și economic”, în sensul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 92/83.

21 Este necesar să amintim, cu titlu preliminar, că rezultă atât din al treilea considerent al Directivei 92/83, cât și din titlul său că, pentru buna funcționare a pieței interne, aceasta urmărește să stabilească definiții comune pentru toate produsele în cauză și se înscrie în cadrul unei politici privind armonizarea structurilor accizelor la alcool și băuturi alcoolice. Pentru a garanta o aplicare uniformă a acestei directive, interpretarea noțiunilor cuprinse în aceasta trebuie să fie autonomă, întemeiată pe formularea dispozițiilor în cauză, precum și pe obiectivele urmărite de respectiva directivă (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 1 aprilie 2004, Deutsche See-Bestattungs-Genossenschaft, C-389/02, Rec., p. I-3537, punctul 19, și Hotărârea din 30 martie 2006, Smits-Koolhoven, C-495/04, Rec., p. I-3129, punctul 17).

22 În conformitate cu articolului 4 alineatul (1) din Directiva 92/83, statele membre pot aplica accize reduse la berea produsă de fabricile mici independente care nu produc mai mult de 200 000 hl de bere pe an, în măsura în care aceste accize reduse nu se stabilesc la mai mult de 50 % sub acciza națională standard.

23 Alineatul (2) al articolului 4 menționat prevede că o mică fabrică de bere independentă este o fabrică de bere independentă din punct de vedere legal și economic de orice altă fabrică de bere, care folosește clădiri separate din punct de vedere fizic de orice altă fabrică de bere și care nu lucrează sub licență. Această dispoziție menționează de asemenea că, atunci când două sau mai multe fabrici de bere mici cooperează, iar producția lor anuală totală nu depășește 200 000 hl, aceste fabrici de bere pot fi considerate o mică fabrică de bere independentă separată.

24 Rezultă astfel din modul de redactare a articolului 4 din Directiva 92/83 că o fabrică de bere care dorește să beneficieze de acciza redusă la bere trebuie să îndeplinească două condiții, și anume o condiție de ordin cantitativ, referitoare la producția sa de bere

anuală maximă, și o condiție de ordin calitativ, care se referă la caracterul independent față de orice altă fabrică de bere al acesteia.

25 În conformitate cu al șaptelea și cu al șaptesprezecelea considerent ale Directivei 92/83, aceasta are în vedere, în cazul berii produse în mici fabrici de bere independente, adoptarea unor soluții comune care să permită statelor membre să aplice cote reduse ale accizelor la acest produs, evitând în același timp ca aceste accize reduse să aibă drept efect denaturarea concurenței în interiorul pieței interne.

26 Rezultă că Directiva 92/83 urmărește să evite acordarea beneficiului unei asemenea reduceri a accizelor unor fabrici de bere a căror dimensiune și capacitate de producție ar putea genera denaturări în interiorul pieței interne. În aceste condiții, criteriul independenței legale și cel al independenței economice, prevăzute la articolul 4 alineatul (2) din directiva menționată, urmăresc să asigure că orice formă de dependență economică sau legală între fabrici de bere are ca efect excluderea avantajului fiscal reprezentat de acciza redusă la bere.

27 Această dispoziție impune, în consecință, prin prisma obiectivului urmărit de Directiva 92/83, ca micile fabrici de bere a căror producție anuală de bere nu depășește 200 000 hl să fie cu adevărat independente de orice altă fabrică de bere atât în ceea ce privește structura lor juridică și economică, cât și în ceea ce privește structura de producție a acestora, dacă folosesc clădiri separate din punct de vedere fizic de cele ale oricărei alte fabrici de bere și dacă nu lucrează sub licență.

28 În acest context, noțiunea „fabrică de bere care este independentă din punct de vedere legal și economic de orice altă fabrică de bere”, în sensul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 92/83, presupune să se verifice dacă există, între fabricile de bere în cauză, un raport de dependență legală în special la nivelul administrării acestora sau pe planul

deținerii de părți sociale sau de drepturi de vot sau un raport de dependență economică, de natură să afecteze capacitatea respectivelor fabrici de bere de a lua decizii comerciale în mod independent.

29 Trebuie adăugat că obiectivul criteriului independenței este de a asigura că de această acciză redusă beneficiază într-adevăr fabricile de bere pentru care dimensiunea reprezintă un dezavantaj, iar nu cele care aparțin unui grup. În aceste condiții, pentru a lua în considerare, în scopul aplicării articolului 4 alineatul (2) din Directiva 92/83, numai fabricile de bere care sunt efectiv independente din punct de vedere legal și economic, este necesar să se garanteze că cerința privind independența nu este eludată pentru motive pur formale și în special prin intermediul unor construcții juridice între diferite mici fabrici de bere pretins independente care, de fapt, formează un grup economic a cărui producție depășește limitele stabilite la articolul 4 din Directiva 92/83 (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 29 aprilie 2004, Italia/Comisia, C-91/01, Rec., p. I-4355, punctul 50).

30 În cauza principală, instanța națională pornește de la premisa potrivit căreia Glückauf este independentă din punct de vedere legal de orice altă fabrică de bere, în special de Innstadt, de Ottakringer și de Menz. Prin intermediul întrebării formulate, aceasta urmărește să afle dacă aprecierea criteriului independenței economice se bazează numai pe comportamentul efectiv al fabricilor de bere în cauză pe piață sau dacă, dimpotrivă, faptul că o persoană poate exercita o influență asupra activității comerciale a fabricilor de bere menționate este suficient pentru a se concluziona că respectivul criteriu de ordin economic nu mai este îndeplinit.

31 În această privință, noțiunea „independență economică”, în sensul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 92/83, face trimitere, după cum reiese de la punctul 28 din prezenta hotărâre și astfel cum a subliniat Comisia în observațiile scrise, la capacitatea fabricii de bere în cauză de a adopta decizii comerciale în mod independent.

32 În cauza principală, instanța de trimitere precizează că domnul Menz, care deține mandate de administrare în cadrul societăților Ottakringer și Menz, este în măsură să exercite o influență asupra politicii comerciale a Glückauf prin intermediul Innstadt, al

Ottakringer și al Menz. Astfel, potrivit acestei instanțe, având în vedere structura participațiilor deținute în aceste diferite fabrici de bere, precum și regimul drepturilor de vot în cadrul Ottakringer, domnul Menz, deși nu deține participații directe în cadrul Glückauf, are, *de facto*, posibilitatea de a exercita o influență asupra activității comerciale a acestei din urmă societăți și poate stabili o convergență în materie decizională și privind interesele între Glückauf, Innstadt și Ottakringer.

33 O situație precum cea din acțiunea principală, care se caracterizează prin existența, între diferite fabrici de bere, a unor legături structurale în termeni de participații și de drepturi de vot și în care se ajunge la împrejurarea ca aceeași persoană, care exercită funcții de administrator în cadrul mai multora dintre fabricile de bere în cauză, să fie în măsură, independent de comportamentul său efectiv, să exercite o influență asupra adoptării deciziilor comerciale de către respectivele fabrici de bere, exclude posibilitatea de a le considera independente din punct de vedere economic una de cealaltă, în sensul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 92/83.

34 În acest context, dat fiind că, potrivit informațiilor furnizate de instanța de trimitere, Innstadt și Ottakringer produc mai mult de 200 000 hl de bere pe an, acordarea în favoarea Glückauf a beneficiului unei accize reduse la bere nu ar respecta condiția privind cantitatea de bere produsă anual prevăzută la articolul 4 alineatul (1) din directiva menționată.

35 În ceea ce privește eventuala incidență a comportamentului fabricilor de bere în cauză pe piață, în scopul stabilirii independenței economice a acestora, este necesar să se arate, pe de o parte, că articolul 4 alineatul (2) din Directiva 92/83 se raportează la structura juridică și economică a fabricilor de bere fără să se refere în mod expres la comportamentul acestora pe piață. Pe de altă parte, astfel cum a arătat Comisia, prezența fabricilor de bere în cauză în acțiunea principală pe piețe diferite cu game de produse diferite nu poate permite să se concluzioneze că există o independență economică între respectivele fabrici de bere, această împrejurare putând, astfel, dimpotrivă, să demonstreze existența unei strategii deliberate, decisă la nivelul unui grup pentru a evita sau pentru a atenua o concurență internă în cadrul acestuia.

36 Având în vedere cele ce precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 4 alineatul (2) din Directiva 92/83 trebuie interpretat în sensul că o situație caracterizată prin existența unor legături structurale în termeni de participații și de drepturi de vot și în care se ajunge la împrejurarea ca aceeași persoană, care exercită funcții de administrator în cadrul mai multora dintre fabricile de bere în cauză, să fie în măsură, independent de comportamentul său efectiv, să exercite o influență asupra adoptării deciziilor comerciale de către respectivele fabrici de bere exclude posibilitatea de a le considera independente din punct de vedere economic una de cealaltă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

37 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 4 alineatul (2) din Directiva 92/83/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992 privind armonizarea structurilor accizelor la alcool și băuturi alcoolice trebuie interpretat în sensul că o situație caracterizată prin existența unor legături structurale în termeni de participații și de drepturi de vot și în care se ajunge la împrejurarea ca aceeași persoană, care exercită funcții de administrator în cadrul mai multora dintre fabricile de bere în cauză, să fie în măsură, independent de comportamentul său efectiv, să exercite o influență asupra adoptării deciziilor comerciale de către respectivele fabrici de bere exclude posibilitatea de a le considera independente din punct de vedere economic una de cealaltă.

Semnături